

A Fővárosi Ítéltábla a Szabó Balázs Gábor Ügyvédi Iroda által képviselt felperesnek a Dr. Fehér Ügyvédi Iroda által képviselt Jelzálogbank Zártkörűen Működő Részvénytársaság I. rendű és az II. rendű alperesek ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2013. június 12-én kelt 25.G.41.804/2012/17. számú ítélete ellen a felperes által benyújtott fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

r é s z í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezéssel támadott rendelkezéseit részben megváltoztatja, és megállapítja, hogy a perbeli kölcsönszerződés II.3. pontjának második mondatától kezdődő, az első három bekezdésében foglalt rendelkezése érvénytelen; a kölcsönszerződés III.2. és III.3. pontjainak tisztességtelenségen alapuló érvénytelensége vonatkozásában hatályon kívül helyezi a perköltségre is kiterjedően, és az elsőfokú bíróságot ebben a keretben a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítja; egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Megállapítja, hogy a másodfokú eljárásban a felperesnek 50.000,- (Ötvenezer) Ft + áfa, az alpereseknek együttesen 50.000,- (Ötvenezer) Ft + áfa ügyvédi munkadíjból álló költsége merült fel, a felperes illetékfeljegyzési jogára tekintettel le nem rótt fellebbezési eljárási illeték összege 688.000,- (Hatszáznyolcvannyolcezer) Ft.

A részítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított, a fellebbezés elbírálása szempontjából irányadó tényállás szerint a felperes mint adós és az alperesek mint hitelezők között 2008. március 28-án közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés jött létre, amelyben az alperesek 8.600.000,- Ft-nak megfelelő, svájci frankban nyilvántartott kölcsön nyújtását vállalták a felperes részére, jelzálogfedezet mellett.

A kölcsönszerződés I. pontja szerint a felperes annak tudomásulvételéről nyilatkozott, hogy a kölcsön, annak ügyleti kamata, kezelési költsége, a késedelmi kamat és az egyéb költségek a folyósítást követően devizában kerülnek megállapításra.

A II. pontban rögzítésre került, hogy a teljes hiteldíj mutató (THM) szerződéskötéskori értéke évi 6,89 %, meghatározása forint fizetések alapján

történt, és az is, hogy a fizetések más devizanemre való átszámításánál figyelembe vett, a II. rendű alperes által alkalmazott deviza vételi és eladási árfolyam érvényességének napja 2008. március 26-a.

A II.1. pont azt tartalmazta, hogy az ügyleti kamat szerződéskötéskori mértéke 3,95 %.

A II.2. pontban foglalt rendelkezés kimondta, hogy a kezelési költség mértéke a szerződés aláírásakor 0 %, a folyósítást követő hat hónap elteltétől fizetendő kezelési költség mértékét az ... Lakáshitelek kamat-, díj-, jutalék- és költségfeltételeiről szóló hirdetmény tartalmazza, szerződéskötéskor alkalmazott mértéke évi 2,04 %.

A kölcsönszerződés II.3. pontja úgy rendelkezett, hogy a hiteldíj (ügyleti kamat és kezelési költség) a hatodik törlesztőrészlet esedékességének napjáig állandó mértékű. A hiteldíj (kamatt és kezelési költség) a hatodik törlesztőrészlet esedékességétől kezdve változó mértékű, amelyet a hitelező a kölcsönszerződés fennállása alatt jogosult egyoldalúan megváltoztatni; a változtatást - annak hatályossá válását megelőző legalább 15 nappal - a banknak az ügyfélforgalom számára nyitva álló helyiségeiben kifüggesztett, az ... lakáshitelek kamat-, díj-, jutalék- és költségfeltételeiről szóló hirdetményében teszi közzé.

A hiteldíj mértékének e pontban írott megváltoztatása esetén az adósok kötelesek a hitelezőnek az ekként megváltoztatott mértékű hiteldíjat megfizetni.

A II.3. pont harmadik bekezdése szerint azon feltételek, illetőleg körülmények részletes meghatározása, amelyek esetében a hiteldíj az adósokra hátrányos módon megváltoztatható, a következő: a hitelező jogosult a kölcsön ügyleti kamatát, egyéb költségét és az arra vonatkozó szerződési feltételt egyoldalúan módosítani, ha a bankközi hitelkamatok, vagy a fogyasztói árindex, vagy a jegybanki alapkamat, vagy az állampapírok hozama, vagy a hitelező forrás-, valamint hitelszámla-vezetési költsége növekszik, vagy a lakossági hitelek kockázati tényezői a hitelezőre nézve romlanak.

A kölcsönszerződés III. pontja szerint az adósok egyetemlegesen kötelezték magukat, hogy a devizában nyilvántartott kölcsön - az esetleges árfolyamváltozások figyelembevételével megállapított - forint ellenértékének megfelelő összeget kölcsön jogcímén, valamint annak járulékai (ügyleti kamat, kezelési költség), továbbá a késedelmi kamatot a közjegyzői okirat szerint esedékességgel megfizetik a hitelezőnek. Megállapodtak továbbá a felek, hogy a közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés alapján az adósok terhére mindenkor fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében annak közokirati tanúsításaként elfogadják az adósoknak a hitelezőnél vezetett számlái és a hitelező vonatkozó bizonylatai alapján készített közjegyzői ténytanúsítványt. Az adósok és zálogkötelezettek alávetették magukat annak, hogy a közjegyzői okirat alapján az adósok terhére fennálló kölcsön- és járuléktartozás összegét, esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezése esetén is, a hitelező felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa.

A III.2. pontban kikötötték, hogy a törlesztőrészlet szerződéskötéskori összege - a II. rendű alperes által 2008. március 26-án alkalmazott deviza eladási árfolyamon - 173,- CHF, továbbá azt is, hogy az egyes törlesztőrészletek forint összege a II. rendű alperes által alkalmazott, az esedékesség napját megelőző napon érvényes

deviza eladási árfolyamon kerül meghatározásra.

A törlesztés módjával kapcsolatban a III.3. pont úgy rendelkezett, hogy a hitelező jogosult az esedékes követelésének az esedékesség napját megelőző napon érvényes, a II. rendű alperes által alkalmazott deviza eladási árfolyamon kiszámított forint összegét az adósok lakossági folyószámlája mindenkor pozitív egyenlege, valamint lakossági folyószámla hitelkerete terhére az esedékességkor, az adósok külön rendelkezése nélkül kiegyenlíteni, az adósok ennek tűrésére kötelezik magukat.

A kölcsönszerződés V.4. pontja szerint a felperes kijelentette, hogy az alperesek általános üzletszabályzatát megismerte, és azt magára nézve kötelezőnek fogadja el.

Az I. rendű alperes szerződéskötéskor hatályos általános üzletszabályzata XIII.6. pontja úgy rendelkezett, hogy ellenkező szerződéses kikötés hiányában az üzletfél jogosult - tartozásának egyidejű rendezése mellett - a hitelszerződést vagy a hitelügyletre vonatkozó egyéb szerződést, bármely időpontban, akár azonnali hatállyal is felmondani.

A felperes a 2012. október 15-én benyújtott, módosított keresetében elsődlegesen a felek közti kölcsönszerződés jogszabályba ütközés miatti semmisségét kérte megállapítani az 1996. évi CXII. (a továbbiakban: Hpt.) 213. § (1) bekezdés c), d), e) pontjai, 210. § (2) bekezdése és a Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján. Másodlagosan a kölcsönszerződés I., II.2., II.3., III., III.2., III.3. pontjaiban foglalt kikötések érvénytelenségét kérte megállapítani, azok tisztességtelensége miatt a Ptk. 209. § (1) bekezdése, 209/A. §-a, a 93/13/EGK. irányelv 6. cikk (1) bekezdése és a 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) 1. § j) pontja, 2. § d) pontja alapján.

Az elsődleges kereseti kérelme tekintetében előadta, hogy a felek közti szerződés a deviza vételi és a deviza eladási árfolyam közti különbség, az árfolyamrés mértéke feltüntetésének hiányában nem tartalmazta a szerződéshez kapcsolódó összes költséget, ezért a Hpt. 210. § (2) bekezdése és a 213. § (1) bekezdés c) pontja szerint semmis. Semmis továbbá a Hpt. 213. § (1) bekezdés d) pontja szerint is, mert nem tartalmazza a hiteldíj megváltoztatásához szükséges feltételek részletes és egyértelmű meghatározását. Hivatkozott arra is, hogy az alperesek nem voltak jogosultak saját deviza árfolyam alkalmazására, mert az üzletszabályzatban vagy hirdetményben nem adtak tájékoztatást a saját árfolyam meghatározásának módjáról, illetve az árfolyamrés mértékéről, ezzel megsértették a Hpt. 203. §-át, a 209. § b), c) és d) pontjait is. Mivel a szerződés nem tartalmazta a devizaárfolyam érvényességének napját, a 41/1997. (III.5.) Korm. rendeletbe (a továbbiakban: THM rendelet) ütközik, a Ptk. 200. § (2) bekezdése szerint ez okból is érvénytelen.

Amiatt, hogy a II. rendű alperes naponta több - reggeli és délutáni - árfolyamot tett közzé, azonban a perbeli szerződésből nem derül ki, hogy a törlesztőrészlet megállapításakor melyik az irányadó, álláspontja szerint a szerződés nem tartalmazza egyértelműen a törlesztőrészlet összegét, ezért a Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontja alapján is érvénytelennek minősül.

A másodlagos kereseti kérelem tekintetében, a támadott kikötések tisztességtelenségével kapcsolatban egyrészt arra hivatkozott, hogy az egyoldalú

szerződésmódosítást biztosító feltételek nem egyértelműek, azok alapján nem állapítható meg, hogy az alperesek ténylegesen milyen feltételek bekövetkezése esetén jogosultak a felperes számára kedvezőtlen szerződésmódosításra. A szerződési feltételek a felek szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a felperes hátrányára állapították meg. Hivatkozott a Kormányrendelet 2. § d) pontja alapján a felmondhatóság elvének sérelmére is, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást biztosító kikötés tisztességtelenségéhez vezet az is, hogy nem került biztosításra ez esetben a felperes felmondási joga. Állította azt is, hogy az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó feltételek a fogyasztó felperes számára nem érthetőek, nem objektívek.

A kettős devizanemre vonatkozó, a III.2., III.3. pontokban foglalt kikötések tisztességtelenségével kapcsolatban arra hivatkozott, hogy a felperes törlesztésére alkalmazott deviza eladási árfolyamon történő elszámolás olyan hasznot eredményez az alperesek oldalán, amelyhez tényleges szolgáltatás nem kapcsolódik, a haszon indokolatlan előny az alperesek oldalán, egyben a felperes esetében egyoldalú hátrány.

A III. pontban foglalt kikötés vonatkozásában állította, hogy az a felperes hátrányára változtatja meg a bizonyítási terhet, ezért a Kormányrendelet 1. § j) pontja szerint is tisztességtelennek minősül.

Hivatkozott arra is, hogy a perben támadott szerződéses rendelkezések jóerkölcsbe is ütköznek.

Az alperesek az ellenkérelmükben - vitatva mind az elsődleges, mind a másodlagos kereset szerinti érvénytelenségi okok fennálltát - a kereset elutasítását kérték.

Az elsődleges kereseti kérelemmel szemben előadták, hogy a perbeli szerződés nem ütközött jogszabályba, megfelelt mind a Hpt., mind a THM rendelet szerződéskötéskor hatályos előírásainak. Az árfolyamrés nem tekinthető olyan költségnek, amely feltüntetését az irányadó jogszabályok kötelezővé tették volna, a vételi és eladási árfolyam különbözetét a THM mértékében, a THM rendelet 11/B. §-ában foglaltaknak megfelelően érvényesítették, úgy, hogy a felperes által teljesített fizetéseket forintban vették számításba a THM meghatározásánál. Utaltak arra is, hogy a THM rendelet nem a költségek között (8. § (1) bekezdés), hanem külön részben, a 11/B. §-ában rendelkezik az árfolyamrés THM-re gyakorolt hatásáról, ami azt jelenti, hogy az árfolyamrés nem minősül költségnek, az egy speciális számítási mód, amely a THM-ben megjelenik, de külön kimutatni nem kell.

Állították, hogy a perbeli szerződés a jogszabályoknak megfelelő módon tartalmazta az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos feltételeket is, így az a Ptk. 209. § (6) bekezdése szerint nem minősülhet tisztességtelennek. Megjegyezték, hogy a II.3. pontban rögzített feltételek megegyeznek a később hatályba lépett 275/2010. (XII.15.) Korm. rendelet 1. §-ában felsoroltakkal, ezért álláspontjuk szerint megállapítható, hogy a jogalkotó utólag legitimálta az alperesek gyakorlatát. Állították, hogy a feltételek kellően egyértelműek, továbbá világos az a szerződéses rendelkezés is, miszerint a törlesztőrészletek összege 173,- CHF, forintösszege az esedékesség napját megelőző utolsó napon érvényes deviza eladási árfolyamon kerül meghatározásra.

A felmondási joggal kapcsolatban az I. rendű alperes általános üzletszabályzatára hivatkoztak, amelynek rendelkezése értelmében a felperes bármikor jogosult volt felmondani a felek közti szerződést.

Álláspontjuk szerint a kezelési költség devizában történő megállapításával, továbbá az egyes törlesztőrészletek forint összegének deviza eladási árfolyamon való meghatározásával kapcsolatos kikötések a szolgáltatás-ellenszolgáltatás arányát meghatározó rendelkezések, ezért tisztességtelenségük nem vizsgálható a Ptk. 209. § (5) bekezdése szerint.

Vitatták, hogy a III. pontban foglalt rendelkezés a felperes hátrányára változtatta volna meg a bizonyítási terhet.

Az elsőfokú bíróság a 2013. július 12-én kelt 25.G.41.804/2012/17. számú ítéletével megállapította, hogy a felperes és az alperesek között 2008. március 28-án létrejött K11067-0/495/2008/2/O. számú közjegyzői okiratba foglalt szerződés III. pontjában rögzített azon kikötés, miszerint „A szerződő felek megállapodnak abban, hogy a jelen közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés alapján az adósok terhére mindenkor fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében, annak közokirati tanúsításaként, az adósoknak a hitelezőnél vezetett számlái és a hitelező vonatkozó bizonylatai alapján készített közjegyző ténytanúsítványt fogadják el. Az adósok és zálogkötelezettek alávetik magukat annak, hogy a jelen közjegyzői okirat alapján az adósok terhére fennálló kölcsön- és járuléktartozás összegét, esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezése esetén is, a hitelező felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa”, érvénytelen. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította, és kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak 127.000,- Ft perköltséget, valamint az államnak külön felhívásra 516.000,- Ft kereseti illetéket.

Határozata indokolása szerint az elsődleges kereseti kérelmet a Hpt. szerződéskötéskor hatályos 210. § (2) bekezdése, 212. §-a, 213. § (1) bekezdés a)-g) pontjai, a THM rendelet 8. § (1)-(2) bekezdései, 11/B. § (1)-(3) bekezdései alapján azért találta megalapozatlannak, mert az árfolyamrésszel kapcsolatos külön jogszabályi rendelkezés hiányában az csupán a THM számításához kapcsolódó, a számítás során figyelembe vett két tétel - a törlesztőrészlet és a hitel összegének - meghatározása során alkalmazandó metodika eltérő voltát kifejező mennyiségi ismérv, ezért nem tekinthető a THM számításakor figyelembe veendő konkrét költségnek. Az árfolyamrést a felek közti szerződésben külön költségként feltüntetni nem kellett, ezért a feltüntetés elmaradása miatt a szerződés nem ütközött a Hpt. 213. § c) pontjába. Mivel a felek közti szerződés II. pontja egyértelműen tartalmazta a THM megállapításánál figyelembe vett deviza árfolyam érvényességének napját, a III.2. pont pedig félreérthetetlenül rendelkezett az egyes törlesztőrészletek forint összege tekintetében irányadó deviza eladási árfolyam érvényességének napjáról, az elsőfokú bíróság alaptalannak találta az ezzel ellentétes kereseti hivatkozást is. Leszögezte azt is, hogy az alperesek számára sem a Hpt., sem egyéb jogszabály nem írt elő azzal kapcsolatos kötelezettséget, hogy tájékoztatást kell adniuk a deviza árfolyam meghatározásának módjáról a felperes felé. Az elsőfokú bíróság megállapította továbbá, hogy a szerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés d) pontjának is megfelelt a II.3. pontjának rendelkezése okán, amely megfelelően tartalmazta

azokat a feltételeket, amelyek esetén a hiteldíj módosítható volt. Alapítványnak találta a Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjára alapított kereseti érvelést is, figyelemmel arra, hogy a szerződés III.2. pontja egyértelműen tartalmazta a törlesztőrészlet 173,- CHF összegét, és megállapítható az is - a szavak általános elfogadott jelentése szerint -, hogy az esedékesség napját megelőző napon érvényes deviza eladási árfolyam alatt az utolsó napi árfolyamot kell érteni.

A másodlagos, az egyes kikötések tisztességtelenségére alapított kereseti kérelemmel kapcsolatban a Ptk. 209. § (1)-(5) bekezdéseire, 209/A. § (2) bekezdésére, 231. § (1)-(2) bekezdésére, 239/A. § (1) bekezdésére, 292. § (2) bekezdésére, 319. § (2) bekezdésére, 321. § (1) bekezdésére, a Hpt. szerződéskötéskor hatályos 210. § (3) bekezdésére és a Kormányrendelet 1. § j) pontjára, 2. § d) pontjára hivatkozással mindenek előtt azt rögzítette az elsőfokú bíróság, hogy a keresettel támadott rendelkezések - az általuk elérni kívánt célra, a vállalt kötelezettség jellegére, a szerződés tárgyára figyelemmel - nem sértették az általánosan elfogadott erkölcsi normákat, szokásokat, ezért nem voltak nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközőnek tekinthetőek.

A kölcsönszerződés I. pontjában foglalt a kölcsön, az ügyleti kamat, a kezelési költség, a késedelmi kamat, az egyéb költségek devizában történő megállapítását előíró kikötés tekintetében az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az a szolgáltatás-ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződéses feltétel, megfelelt a Ptk. 231. § (2) bekezdésében foglalt előírásnak, miszerint pénztartozást más pénznemben is lehet teljesíteni, ezért tisztességtelensége nem volt vizsgálható a Ptk. 209. § (4) bekezdése szerint.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a Ptk. 209. § (4) bekezdése alapján nem volt vizsgálható a kölcsönszerződés II.2. pontjában foglalt - a kezelési költség mértékét meghatározó - kikötés tisztességtelensége, sem a III. pont szerződéses feltételeinek azon része, miszerint az adósok egyetemlegesen kötelezték magukat a devizában nyilvántartott kölcsön forint ellenértékének megfelelő összeg és annak járulékai, a késedelmi kamat esedékességkor való megfizetésére, továbbá a III.2., III.3. pontok tisztességtelensége sem. Rögzítette, hogy a törlesztés deviza alapú számítása az ellenszolgáltatást meghatározó rendelkezés.

Az egyoldalú szerződésmódosítási joggal kapcsolatos, a II.3. pontban foglalt kikötést egyrészt azért nem találta tisztességtelennek az elsőfokú bíróság, mert elfogadta az alperesek védekezését, hogy az I. rendű alperes általános üzletszabályzatának XI.6. pontja szerint - továbbá a Ptk. 292. § (2) bekezdése, 319. § (2) bekezdése alapján - megillette a felperest a felmondási jog. Másfelől megállapította, hogy a kikötésben nevesített, az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét biztosító okok világosan, érthetően, egyértelműen és tételesen kerültek megfogalmazásra, a szerződéses szabályozás biztosítja, hogy a hosszú távú szerződés ideje alatt fennmaradjon a szolgáltatás és annak ellenértéke között, a szerződés létrejöttékor kialakult értékegyensúly. Megállapította az elsőfokú bíróság azt is, hogy az alpereseknek nincs lehetősége előidézni az egyoldalú szerződésmódosítás lehetséges okait, és azt is, hogy a felperes előre láthatta, hogy mely feltételek teljesülése esetén kerülhet sor az egyoldalú szerződésmódosításra. Álláspontja szerint nem szenvedett sérelmet a szimmetria elve sem, mivel a II. 3. pont nem zárta ki a felperes javára történő egyoldalú szerződésmódosítás

lehetőségét.

A kölcsönszerződés III. pontjában foglalt kikötés azon részével kapcsolatban találta alaposnak a keresetet az elsőfokú bíróság - és állapította meg annak tisztességtelenségét a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés j) pontja szerint -, amely a tartozás tekintetében a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján alakuló, az alperesekre háruló bizonyítási terhet megfordította a felperes hátrányára.

Az ítélettel szemben a felperes nyújtott be fellebbezést, amelyben elsődlegesen annak keresetet elutasító rendelkezése megváltoztatásával az elsődleges, illetőleg a másodlagos kereseti kérelme szerinti döntés meghozatalát kérte, másodlagosan a hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak új eljárás lefolytatására, új határozat hozatalára történő utasítását.

Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság az elsődleges kereseti kérelem tekintetében a Hpt. 213. § c), d), e) pontjait figyelmen kívül hagyva hozta meg ítéleti döntését. Tévesen jutott arra a következtetésre, hogy az árfolyamrész nem költség. Álláspontja szerint három okból is téves az az álláspont, hogy a THM rendelet csak olyan költségekre vonatkozik, amelyeket maga kifejezetten nevesít. Egyrészt azért, mert a költség gyűjtőfogalom, közgazdaságtanilag pedig azért, mert az árfolyamrész a pénzügyi tranzakcióhoz kapcsolódó költség. A PSZÁF 2004-ben elő is írta a pénzintézetek számára, hogy az árfolyamrészt vegyék figyelembe a THM számítása során. Mindezt alátámasztja a Hpt. 213. §-ának a fogyasztóvédelmi céllal összhangban álló értelmezése is.

Hivatkozott arra is, hogy amennyiben a pénzügyi intézmény úgy nyújt kölcsönt, hogy nem áll az adós rendelkezésére minden olyan adat, amely alapján ki tudja számolni, illetve meg tudja becsülni, hogy szerződésszerű teljesítés esetén pontosan milyen szolgáltatásokkal tartozik, melyek azok a felismerhető, objektív ismérvek, amelyek a szolgáltatása mértékét befolyásolhatják, nincs abban a helyzetben, hogy kellően mérlegelje, képes lesz-e a szerződésszerű teljesítésre. Figyelemmel arra is, hogy a Hpt.-ben valamennyi költség taxatív módon történő felsorolása lehetetlen, az árfolyamrész a felek közti szerződés tárgyára figyelemmel költségnek tekintendő, hiszen költség mindaz, ami a tőke- és kamatszolgáltatáson felül kiadásként jelentkezik. A Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja egyértelmű és megkerülhetetlen, amellyel egyezően rendelkezik a Hpt. 213. § (1) bekezdés d) pontja is a THM rendelettel összhangban. A kettős devizaárfolyam alkalmazásából eredő többletkiadás a kettős árfolyam alkalmazásának a költsége, amit a felperesnek kell viselnie. Utalt arra is, hogy az alperesek választották az adott pénzügyi konstrukció nyújtását, amennyiben olyan költséget építenek be a szerződésbe, amelyet szakmai felkészültséggel megbecsülni nem tudnak, nem mentesíti őket a költségbecslésre vonatkozó kötelezettség alól, különös tekintettel arra, hogy a velük szerződő fogyasztó sem tudja kiszámítani a szerződés teljesítésével felmerülő terheket. Utalt arra is, hogy a jogalkotó is kifejezésre juttatta a 2010. évi CXVI. törvény 1. §-ához fűzött miniszteri indokolás tanúsága szerint azt, hogy az árfolyamrész költség.

Az egyoldalú szerződésmódosítási ok feltételeivel kapcsolatban hangsúlyozta, hogy azokra a Ptk. 228. §-át kell alkalmazni, továbbá azt, hogy az a jogszabályi előírás, hogy a hiteldíj módosításának részletes feltételeit meg kell határozni a

szerződésben, nem jelent korlátozás nélküli, kizárólag a bank belátására bízott egyoldalú módosítási lehetőséget. Ellenkező esetben és ezzel ellentétes értelmezéssel az ügyfelek oldalán fel nem mérhető kockázatok jelentkeznének és kiszolgáltatottak lennének a bank üzletpolitikájának. A hiteldíj módosítására alapot adó körülmények kizárólag akkor tekinthetők érvényes feltételnek, ha beálltuk bárki számára bizonyossággal megállapítható. Ennek hiányában a feltétel érthetetlen, a Ptk. 228. § (3) bekezdése alapján semmis. Utalt arra is, hogy a Ptk. 229. § (2) bekezdése értelmében nem alapítható jog a feltétel bekövetkezésére akkor, ha azt a fél felróhatóan maga idézte elő.

Álláspontja szerint a per tárgyát képező kikötés felsorolás szintjén tartalmazza a hiteldíjmódosítás feltételeit, nem állapítható meg, hogy a feltételek honnan ismerhetők meg, az sem, hogy melyik tőke-, pénzpiacon alkalmazott kamatlábak irányadóak, ezért a feltétel érthetetlen és átláthatatlan. Nem világos a kikötés tartalma, mivel olyan általános megfogalmazást takar, amely alapján nem egyértelmű a feltételrendszer, hogy melyik feltétel beállta mennyiben befolyásolja a hiteldíj változását. Rámutatott arra is, hogy a bankközi vagy jegybanki alapkamatok teljesen általános meghatározása az alperesek szubjektív véleményére bízta, hogy mikor emelik a kamatot, és az is saját elhatározásukon alapult, hogy milyen forrásokból finanszírozzák ügyleteiket, illetve hogy milyen mértéket határoznak meg az eladási és vételi árfolyam eltéréseként (árfolyamrés).

Kifejtette, hogy kizárólag akkor biztosítható a hiteldíj módosításának áttekinthetősége, ezáltal a szerződésszerű magatartás ellenőrzése, amennyiben - a jogalkotó elvárása szerint - ellenőrizhető, hogy a hiteldíj módosítására melyik feltétel, mennyiben ad alapot. A hiteldíjmódosítás feltételei akkor kerülnek részletesen meghatározásra, ha a fogyasztó, illetve bárki más számára kitűnik, hogy a hiteldíj, mely - objektív mércével meghatározható - tényezők változása esetén milyen mértékben módosul.

Mivel a perbeli - általánosságban megfogalmazott körülményeket tartalmazó - kikötés nem felel meg az előzőekben kifejtett szempontrendszernek, ez egyben azt is jelenti, hogy a Hpt. 213. § (1) bekezdés d) pontja alapján semmis.

Állította, hogy az egyoldalú szerződésmódosítási joggal kapcsolatos kikötés a vonatkozó küszöbérték meghatározásának hiányában a ténylegesség és arányosság elvének, továbbá az oklistában meghatározott körülmények kedvező változása esetére a bank kamatláb-csökkentési kötelezettségének előírása hiányában a szimmetria elvének sem felel meg. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság téves és jogszabályba ütköző következtetést vont le a Kormányrendelet 2. § d) pontjának alkalmazása során is, különös tekintettel arra, hogy a felmondás egyoldalú címzett jognyilatkozat, annak ténye, hogy a szerződés nem tiltotta annak felperes általi egyoldalú megszüntetését, nem jelentette azt, hogy biztosításra került az egyoldalú szerződésmódosítás esetén az, hogy a fogyasztó a szerződéstől azonnali hatállyal elálljon.

Utalt arra is, hogy a pénzintézetek a Ptk. 231. §-ára és a Számviteli törvény 60. § (7) bekezdésére hivatkozással alkalmaznak eltérő pénznemet, anélkül hogy abban történt volna a kölcsön folyósítása.

Sérelmezte azt is, hogy az elsőfokú bíróság a szavak általános elfogadott jelentése alapján egyértelműnek találta a szerződésnek az alperesek által alkalmazott

árfolyamra vonatkozó rendelkezését is, hogy az az utolsó napi árfolyamot jelenti. Ezzel kapcsolatban hangsúlyozta, hogy a törlesztőrészlet összegének meghatározása akkor fogadható el, ha a fogyasztó abba a helyzetbe kerül, hogy segítség nélkül pontosan meg tudja állapítani, hogy mikor, mennyit kell fizetnie. Állította, hogy a II. rendű alperes 2007. január 1-jétől naponta több árfolyamot tesz közzé, azonban a szerződésből nem derül ki, hogy melyik az irányadó a törlesztőrészlet mértékének megállapításához. A havi törlesztőrészlet összegének pontos meghatározása hiányában a szerződés a Hpt. 213. § e) pontja szerint is semmis.

Az alperesek a fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérték, annak helyes indokaira tekintettel.

A Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt érvénytelenségi okkal kapcsolatban hangsúlyozták, hogy a THM számításánál figyelembe vették a vételi és az eladási árfolyam közti különbözetet a THM rendelet 11/B. § (3) bekezdésének megfelelően, továbbá azt is, hogy a Kúria a Gfv.VII.30.078/2013/14. számú közbenső ítéletében kimondta, hogy a THM rendeletből magából nem következik, hogy kétnemű devizaárfolyam alkalmazásából származó különbözetet fel kell tüntetni a szerződésben. Megjegyezték, hogy az árfolyamrés feltüntetésének hiánya alapvetően formális természetű, érdemben nem akadályozta a felperest abban, hogy megismerje a kikötés tartalmát.

Az érvénytelenség megállapítása iránti kereseti kérelemmel kapcsolatban arra is utaltak, hogy a felperesnek nem áll módjában visszafizetni a hitelt, ezért nem állapítható meg a felek kölcsönös akarata, hogy elszámolásukat peren kívül, az üzleti kapcsolat jövőbeni fenntartása mellett rendezzék, nincs helye a megállapítási keresetnek.

A Hpt. 213. § (1) bekezdés d) pontjában nevesített érvénytelenségi ok tekintetében azt hangsúlyozták, hogy a szerződés II.3. pontjának megfogalmazása egyértelmű és érthető, a kikötés tételesen tartalmazza azokat a körülményeket, amelyek esetén az alpereseket megilleti az egyoldalú szerződésmódosítás lehetősége. Megjegyezték, hogy amennyiben a bank - az oklista valamely elemének változása ellenére - kölcsön kamataiban nem érvényesíti a változást, fennáll annak veszélye, hogy a betétesek pénzeit nem tudja visszafizetni, az eszköz-forrás szerkezet egyensúlya megbomlik. A bankközi hitelkamat, a jegybanki alapkamat, a forrásköltség és az állampapírok hozamának változása tekintetében előadták, hogy a bank a hosszú távra nyújtott kölcsönöket általában rövid távú forrásokból tudja biztosítani, ugyanakkor hosszú futamidejű kölcsön rövid futamidejű, illetve változó kamatozású forrásból való biztosítása esetén a kölcsön kamatát az annak forrását biztosító ügylet kamatához kell igazítani. A hitelezők forrásköltségével kapcsolatban kifejtették, hogy forráshitel-költség alatt az adott ország devizája mint forrás beszerzésének költsége került érvényesítésre, amelynek változása jelentős hatás gyakorol az eszköz-forrás szerkezet alakulására. A forrásköltséget befolyásoló tényezők mindegyike objektív, a felek befolyásától mentes, ténylegesen hat a kamatra, költségre, díjra. A fogyasztói árindex alatt az infláció hatásait kell érteni, amely elsősorban a bankköltségre hat. Mind a fogyasztói árindex, mind a lakossági hitelek kockázati tényezőinek változása objektív, a pénzügyi intézménytől független

külső körülmény, tényleges hat a kamat, díj mértékére. Megjegyezték, hogy jogszabályi rendelkezések - a Hpt. 210. §, 210/B. § és a 275/2010. (XII. 15) Korm. rendelet - alkalmazni engedik mindkét tényezőt egyoldalú szerződésmódosítások esetében. Rámutattak arra is, hogy a hitelszámla-vezetési költségek megnövekedését a hitelszerződés megkötését követő számos külső, objektív változás képes előidézni, ami a hitelező oldalán a rendes üzleti kockázatot meghaladó mértékű érdeksérelemként, költségként jelentkezik.

A Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjára alapított kereseti kérelem tekintetében előadták, hogy a kölcsönszerződés valamennyi, jogszabályban megkívánt adatot tartalmazott, egyértelműen rögzítette a CHF-ben meghatározott törlesztőrészlet forintra történő átszámításának feltételeit is. Utaltak rá, hogy nem a hitelező önkényes döntésén múlik az, hogy a minden hónap 4. napján esedékes törlesztőrészlet megfizetése az előző napon érvényes eladási árfolyam figyelembevételével kell megtörténjen. Kizárólag az előző napi devizakereskedés záró árfolyamán lehet megállapítani a törlesztőrészlet összegét, mivel az azt megelőző árfolyamok - az elsőfokú eljárásban csatolt árfolyamtábla által igazoltan - érvényüket veszítik.

A másodlagos kereseti kérelem vonatkozásában fenntartották az elsőfokú eljárás során tett nyilatkozatukat, továbbá megjegyezték, hogy a fellebbezésben előadott oklista elemei nem szerepelnek a perbeli hitelszerződés II.3. pontjában.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú ítélet elleni jogorvoslati kérelmet a Pp. 256/A. § (1) bekezdés f) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Fellebbezés hiányában nem vizsgálta az elsőfokú ítéletnek azt a rendelkezését, amellyel az elsőfokú bíróság megállapította a III. pontban foglalt kikötés érvénytelenségét (Pp. 253. § (3) bek.).

A másodfokú bíróság megállapította, hogy a felperes fellebbezése a támadott kikötések tisztességtelenségen alapuló érvénytelenségének megállapítása iránti keresetet elutasító rendelkezéssel szemben, részben alapos.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényállást, és a Pp. 221. § (1) bekezdésének megfelelően indokolt, megalapozott és helytálló jogi következtetéssel utasította el az elsődleges, a felek közti szerződés jogszabályba ütközés miatti semmisségének megállapítása iránti kereseti kérelmet, amellyel a másodfokú bíróság maradéktalanul egyet értett.

A vonatkozó jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően és a kialakult bírói gyakorlattal összhangban állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az árfolyamrés, a folyósításkori deviza vételi, a törlesztéskori eladási árfolyam kikötéséből fakadó különbözet - az alkalmazásuk eltérő időpontjára is figyelemmel - nem volt költségnek tekintendő.

A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezéssel kapcsolatban csupán arra mutat rá, hogy a Ptk. 231. § (1)-(2) bekezdéseire és a Kúriának az elsőfokú ítélet meghozatalát követően meghozott, 6/2013. PJE polgári jogegységi határozatára figyelemmel nem

ütközött jogszabályba a nem egynemű devizaárfolyam, az egymástól eltérő - kirovó és lerovó - pénznem alkalmazása.

A Kúria a jogegységi határozatban azt is kimondta, hogy az átszámítás nem jelent pénzváltást, csupán a folyósított, illetve a törlesztett összegnek a teljesítéskori árfolyamon való kiszámítását. Az adós tartozása a szerződéskötés időpontjában rögzül, az a kirovó pénznemben meghatározott összeg. A kirovó és a lerovó pénznem eltéréseiből szükségszerűen fakad, hogy a szerződéskötés időpontjában nem lehet megmondani, hogy a lerovás (szerződéskötéskor nem is szükségszerűen ismert) pénznemből mennyi kell ahhoz, hogy az adós teljesítsen. Abból, hogy a Ptk. kifejezetten lehetővé teszi, hogy a kirovó és a lerovó pénznem eltérjen, általában érvényesnek ismeri el az ilyen megállapodásokat. E megállapodásokból automatikusan fakad, hogy az árfolyamváltozás előnyeit és hátrányait az adós viseli.

Nem tiltotta jogszabály - sem a fogyasztók esetében, sem általánosságban - az árfolyamkockázat telepítését, és a nem egynemű devizaárfolyam alkalmazását sem. A jogegységi döntés szerint az sem szükséges, hogy a törlesztések összege tételesen szerepeljen a szerződésben, elegendő, ha kiszámítható módon van meghatározva.

Egyetértett a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet jogi indokolásával a Hpt. 213. § d) és e) pontjaira alapított érvénytelenséggel kapcsolatban is, azt megismételni nem kívánja.

Az elsőfokú bíróság a másodlagos, az egyes kikötések tisztességtelenségére alapított kereseti kérelem elbírálása során - a II.3., valamint a III.2., 3. pontok tekintetében - jutott téves jogi következtetésre.

Hangsúlyozza a másodfokú bíróság, hogy a fellebbezési kérelem, ellenkérelem korlátai között bírálta felül az elsőfokú ítéletet, nem vizsgálta a fellebbezéssel nem támadott - a szerződés III. pontjában foglalt kikötés érvénytelenségével kapcsolatos - ítéleti rendelkezést.

Rögzíti továbbá, hogy a perbeli kölcsönszerződés a Ptk. 685. § e) pontja szerint fogyasztói szerződésnek minősült, amelynek feltételei egyedi megtárgyalására - a fogyasztó általi befolyásolás lehetőségét biztosítva - nem került sor, ezért tisztességtelenségük a Ptk. 209. § (1) bekezdése, a 2/2011. PK vélemény 2. pontjában szerint vizsgálható volt. Helyesen járt el az elsőfokú bíróság, amikor az egyes kikötések érvénytelenségi okait külön vizsgálta.

Rámutat arra is a Fővárosi Ítéltábla, hogy akkor köteles a bíróság vizsgálni valamely kikötés tisztességtelen jellegét, amennyiben rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges ténybeli és jogi elemek.

Akkor köteles hivatalból észlelni valamely általános szerződési feltétel érvénytelenségét, ha az a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megállapítható. A bíróság a semmisség megállapíthatósága érdekében hivatalból bizonyítást nem folytathat le (3/2011. PK vélemény 2. pontjának indokolása, Európai Unió Bírósága

C-243/08. ügyben hozott döntése, 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 9. a) pont, 2/2010. (VI.28.) PK vélemény 4. a) pont).

A felek között létrejött, közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés II.3. pontjában szabályozott egyoldalú szerződésmódosítási joggal kapcsolatban rögzíti azt is a másodfokú bíróság, hogy a Hpt. szerződéskötéskor hatályos 210. § (3) bekezdése úgy szolt, hogy a kamatot, díjat vagy egyéb szerződési feltételt csak akkor lehet egyoldalúan, az ügyfél számára kedvezőtlenül módosítani, ha a szerződés ezt - külön pontban - a pénzügyi intézmény számára meghatározott feltételek, illetve körülmények esetére egyértelműen lehetővé teszi.

A Hpt. 210. § (3) bekezdésében foglalt törvényi felhatalmazás keretjellege folytán, az annak tartalmát kitöltő, egyedileg meg nem tárgyalt szerződéses rendelkezés tisztességtelensége, az alperest megillető egyoldalú szerződésmódosítási tartalma a Ptk. 209. §-a szerint vizsgálható és a kereset szerint vizsgálandó volt.

Leszögezi a Fővárosi Ítéltábla, hogy szerződés - akár részleges - érvénytelensége a szerződéskötéskor fennálló körülmények alapján volt vizsgálandó, ugyanis egységes a bírói gyakorlat abban, hogy az érvénytelenségi ok fennálltát mindig a szerződéskötés időpontjára vetítve kell vizsgálni, a szerződéskötést követően bekövetkezett változások nem vehetőek figyelembe az érvénytelenség vizsgálata során. Továbbá azt is, hogy az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelen jellegét attól függetlenül kellett vizsgálni, hogy azt az alperesek ténylegesen alkalmazták-e, illetve hogy hatályos-e (2/2012. (XII.10.) PK vélemény 9. b) pont).

A Ptk. szerződéskötéskor hatályos 209. § (1) bekezdése szerint tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.

A (2) bekezdés szerint a feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát.

A (3) bekezdés szerint külön jogszabály meghatározhatja azokat a feltételeket, amelyek a fogyasztói szerződésben tisztességtelennek minősülnek, vagy amelyeket az ellenkező bizonyításáig tisztességtelennek kell tekinteni.

A (4) bekezdés szerint a tisztességtelen szerződési feltételre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre.

A másodfokú bíróság rámutat arra is, hogy - a bírósági gyakorlat számára iránymutatást jelentő 2/2011. PK véleményben foglaltak szerint - a Ptk. a tisztességtelenség megállapításának két módját ismeri. Egyrészt a bíróság mérlegelésére bízta azt, másrészt a Kormányrendelet (és a Ptk. 2009. május 22-

étől hatályos 209. § (4) bekezdése) az, ami tisztességtelennek minősülő feltételeket nevesít. A bírói mérlegelés alapján elbírálandó esetekben figyelemmel kell lenni a szerződésekre vonatkozó diszpozitív szabályokra, amelyek a szerződő felek egyensúlyára, a szerződési kockázatok, jogok és kötelezettségek kiegyensúlyozott elosztásának elveire épülnek. A bíróságnak a Ptk. 209. § (2) bekezdése szerinti mérlegelése során - a jóhiszeműség és a tisztesség objektív kötelmi jogi kategóriájának mércéjén keresztül, a szerződés megkötésére vezető körülményeknek, a kikötött szolgáltatás természetének, az érintett feltételnek más szerződéses feltételekkel való kapcsolatának vizsgálatával - abban kell állást foglalnia és azt megállapítania, hogy az adott esetben a szerződési feltétel támasztója a másik fél hátrányára egyoldalúan és indokolatlanul előidézett-e egyenlőtlenséget a szerződéses jogokban és kötelezettségekben.

A jogalkotó ugyanakkor - a tisztességtelenségnek a jóhiszeműség és a tisztesség követelményrendszerén keresztül történő megállapítása mellett, kizárva a bírói mérlegelést -

meghatározott olyan konkrét feltételeket is, amelyek a fogyasztói szerződésben tisztességtelennek minősülnek. A Kormányrendelet az, amely - a Ptk. 209. § (3) bekezdésében megjelölt külön jogszabályként - olyan szerződési feltételeket nevesít, amelyek minden esetben tisztességtelennek minősülnek (1. §), ezen kívül felsorol olyan szerződési feltételeket is, amelyek nem feltétlenül, hanem az ellenkező bizonyításáig minősülnek tisztességtelennek (2. §). Ez azt is jelenti, hogy a Korm. rendelet 1. §-ában felsorolt okok valamelyike miatt tisztességtelennek minősülő kikötés esetén nem szükséges vizsgálni a Ptk. 209. § (2) bekezdésében felsorolt további körülményeket, a 2. § alá tartozó esetben pedig a feltételt támasztó félre hárul annak bizonyítása, hogy a kikötés nem esik a Ptk. 209. § (1) bekezdésének hatálya alá.

A Kormányrendelet 2. § d) pontja szerint a fogyasztói szerződésben az ellenkező bizonyításáig tisztességtelennek kell tekinteni azt a szerződési feltételt, amely lehetővé teszi, hogy a fogyasztóval szerződő fél a szerződést egyoldalúan, a szerződésben meghatározott alapos ok nélkül módosítsa, különösen, hogy a szerződésben megállapított pénzbeli ellenszolgáltatás mértékét megemelje, vagy lehetővé teszi, hogy a fogyasztóval szerződő fél a szerződést egyoldalúan, a szerződésben meghatározott alapos okkal módosítsa, ha ilyen esetben a fogyasztó nem jogosult a szerződéstől azonnali hatállyal elállni, vagy azt felmondani.

A perbeli szerződés megkötését követően, 2010. december 18-án hatályba lépett, a szerződésben előírt kamat egyoldalú módosításának feltételeiről szóló 275/2010. (XII.15.) Korm. rendelet szabályai - a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 6. pontjához fűzött indokolás irányadó alkalmazásával - iránymutatást jelentenek a korábban kötött szerződések rendelkezéseire is, a kamat egyoldalú módosításának azon lehetséges okaira, feltételeire, amelyek alaposnak tekinthetők. Ugyanakkor az a tény, hogy a felek közti szerződés szerint a szerződésmódosításnak lehetségesek alapos okai, egyben nem jelentette azt is, hogy az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos kikötés egyéb okból nem minősült tisztességtelennek.

A Fővárosi Ítéltábla rögzíti, hogy a felperes a keresete alapjául kifejtettek szerint több körülményre alapította a támadott kikötés, a perbeli szerződésben kikötött egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségét. Hivatkozott a felmondási jog sérelmére, a szimmetria elvének megsértésére, az ellenőrizhetőség, az átláthatóság, továbbá az egyértelmű és az érthető megfogalmazás hiányára is.

A jogalkalmazás számára - a Hpt. korábban hatályos szabályai szerint elbírálandó jogvitákban is - az iránymutatást jelentő 2/2012. (XII.10.) PK vélemény a pénzügyi intézmény által fogyasztói szerződés esetén alkalmazott egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelensége a vizsgálat során irányadó.

A PK vélemény 6. f) és g) pontjai értelmében tisztességtelennek minősül az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó kikötés, ha a szerződésmódosítás esetére nem biztosítja a fogyasztó számára a felmondás jogát (felmondhatóság elve), továbbá akkor is, ha kizárja, hogy a fogyasztó javára bekövetkező feltételváltozás hatása a fogyasztó javára érvényesítésre kerüljön (szimmetria elve).

A másodfokú bíróság osztotta a felperes fellebbezésében foglaltakat a felmondhatóság követelményével kapcsolatban. Az elsőfokú bíróságnak a felmondhatósággal kapcsolatos következtetése ellentétben áll a felek közti szerződés tartalmával, az I. rendű alperes általános szerződési feltételeivel, a szerződéskötéskor hatályos jogszabályi rendelkezésekkel, továbbá a bírósági gyakorlattal is.

A Fővárosi Ítéltábla rámutat arra, hogy a felmondhatóság elvének az a szerződéses szabályozás tesz eleget, amely kifejezetten rögzíti, ezáltal biztosítja az egyoldalú szerződésmódosítás esetére, hogy a fogyasztó a szerződést egyoldalú nyilatkozatával megszüntesse. Szerződéses jogviszonyokban nem jelenti a felmondhatóság elvének érvényre juttatását az, ha a szerződés nem zárja ki, azaz külön rendelkezéssel nem hárítja el a fogyasztó felmondási jogát.

A követelmény teljesítésének egyedül az felel meg, ha kifejezetten biztosított az egyoldalú szerződésmódosítás esetére a fogyasztó felmondási joga, mégpedig úgy, hogy e jogával elháríthassa az egyoldalú szerződésmódosítás hatályosulását.

A perbeli szerződés esetén tényként állapítható meg, hogy a szerződéskötéskor - sem a felek megállapodásában, sem az annak részévé vált alperesi általános szerződési feltételekben, sem pedig az akkor hatályos jogszabályi rendelkezések között - nem volt szabályozott az egyoldalú szerződésmódosítás esetére a fogyasztó felperes felmondási joga. A szabályozási hiányra a felperes nem alapíthatott jogot. Mindez a Ptk. szerződéssel kapcsolatos szabályai szerint, a Ptk. 198. § (1) bekezdése, 200. § (1) bekezdése, továbbá a 321. § (1)-(2) bekezdései és a - perbeli szerződésmódosítás hatályosulásával azonos tartamú felmondási időt előíró - Ptk. 526. § (1)-(2) bekezdései alapján azt eredményezte, hogy nem volt biztosított az egyoldalú szerződésmódosítás esetére a felperes felmondási joga.

A Fővárosi Ítéltábla ezért arra a következtetésre jutott, hogy a keresettel támadott,

az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos kikötés a felmondhatóság elvébe ütközött, a szerződési feltétel tisztességtelensége a Kormányrendelet 2. § d) pontja és - a PK vélemény 6. f) pontja szerint - a Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján megállapítható volt.

A másodfokú bíróság osztotta a felperes fellebbezésében foglaltakat az egyoldalú szerződésmódosítási jog további okból való tisztességtelenségével kapcsolatban is.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróságnak a szimmetria elvével kapcsolatban kifejtett álláspontjával és az ebben a körben levont jogi következtetésével sem értett egyet.

A szimmetria követelménye az egyoldalú szerződésmódosítási jog esetén ugyanis azt jelenti, hogy a fogyasztó terhére történő egyoldalú szerződésmódosítás lehetősége csak akkor tisztességes, ha nem csak a fogyasztó hátrányára történő körülményváltozás hatásának áthárítását teszi lehetővé, hanem egyidejűleg kötelezettségként kezeli a fogyasztó javára történő körülményváltozás esetén annak a fogyasztó javára való érvényesítését is, az arányosság elve érvényre juttatása mellett. Ellenkező esetben a szerződéskötéskor kialakult helyzet felbomlik (2/2012. (XII.10.) PK vélemény 6. g) pont indokolása).

A szimmetria elvének az a szerződéses szabályozás tesz eleget, amely kifejezetten rögzíti, ezáltal biztosítja a fogyasztók javára történő szerződésmódosítást is.

Szerződéses jogviszonyokban nem jelenti a szimmetria elvének érvényre juttatását az, ha valamely szerződés nem zárja ki, azaz külön rendelkezéssel nem hárítja el a fogyasztó javára való módosítást. A követelmény teljesítésének egyedül az felel meg, ha kifejezetten biztosított az egyoldalú szerződésmódosítás okainak ez irányú változásakor a fogyasztó javára való szerződésmódosítás is.

A perbeli szerződés esetén tény, hogy az egyoldalú módosítási jog szerződéses rendelkezései nem írták elő az alperesek kötelezettségeként, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás alapjául felsorolt okok felperesre kedvező változása következményeit levonják, és a kamat (a hiteldíj egyéb eleme) mértékét ennek megfelelően határozzák meg. Ez egyben azt is jelenti, hogy a szabályozási hiány miatt a felperes nem is alapíthatott jogot a számára kedvező irányú körülményváltozásokra. Mindez a Ptk. szerződéssel kapcsolatos szabályai szerint, a Ptk. 198. § (1) bekezdése és a 200. § (1) bekezdése alapján azt eredményezi, hogy kizárásra került a felperes javára történő módosítás lehetősége.

A Fővárosi Ítéltábla ezért arra a következtetésre jutott, hogy a keresettel támadott kikötés a szimmetria elvébe is ütközött, mivel nem biztosította a fogyasztó felperes javára bekövetkező körülményváltozásokra alapított szerződésmódosítást, a kamat, a hiteldíj egyéb eleme számára kedvező irányú változtatását. Megállapította, hogy ezáltal a keresettel támadott szerződéses feltétel az alperesek javára indokolatlan és egyoldalú előnyt biztosított, egyúttal a felperes terhére indokolatlan és egyoldalú hátrányt idézett elő, a szerződésből eredő jogok, kötelezettségek egyensúlyának a jóhiszeműség és a tisztesség követelményébe ütköző eltolódását eredményezte.

Megalapozottan hivatkozott a felperes az egyoldalú szerződésmódosítási jog perbeli szabályozásának ellenőrizhetetlenségére, átláthatatlanságára is.

Az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó egyedi rendelkezés akkor tekinthető tisztességesnek, ha szabályozási tartalmánál fogva lehetővé teszi annak előrelátását, kalkulációját, illetve ellenőrzését és egyben számon kérhetőségét, hogy milyen feltételek teljesülése esetén, milyen mértékben kerülhet sor további terhek fogyasztóra történő áthárítására. Mindez a tisztességesség magától értetődő, közvetlenül a Ptk. 209. § (1) bekezdésén alapuló sajátja és követelménye.

A PK vélemény 6. e) pontjának indokolása is tartalmazza, hogy a bankok például akkor tudnak eleget tenni az átláthatóság követelményének, ha pontosan meghatározzák a szerződésben, hogy mit tekintenek irányadó referencia kamatnak, illetve milyen képletet alkalmaznak a kamat, a költség és a díj módosításával összefüggésben, ha megjelölik, hogy milyen időközönként vizsgálják felül a kamatlábat (kamatperiódus), ha meghatározzák azt a legkisebb kiigazítási értéket, amely alatt nem módosíthatják a kamatokat, sem a fogyasztó hátrányára, sem pedig az előnyére.

Az alperesek által alkalmazott kikötésben szereplő kitételek - a bankközi hitelkamatok, a fogyasztói árindex, a jegybanki alapkamat vagy az állampapírok hozamának változása, a hitelező forrás-, hitelszámla-vezetési költségeinek növekedése, a lakossági hitelek kockázati tényezői romlása - általánosak, teljes egészében nélkülözik a konkrét, megragadható megfogalmazást. A perbeli rendelkezések megfelelő és szükséges korlátok nélkül biztosítanak az alpereseknek egyoldalú szerződésmódosítási jogot, ennél fogva átláthatatlanok, ellenőrizhetetlenek és számonkérésre alkalmatlanok.

Szerződéses jogviszonyban nyilvánvalóan megengedhetetlen, hogy a mellérendeltségben álló felek egyike korlátok nélkül gyakorolhasson valamely kivételes - a Hpt. 210. § (3) bekezdésén nyugvó - egyoldalú hatalmasságot, úgy, hogy a másik szerződő fél számára az egyoldalú szerződésmódosítási jog számonkérése, ellenőrzése sem biztosított.

A jogszabály által lehetővé tett - a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 1. pontjának indokolása szerint is egyoldalú hatalmasságot jelentő - egyoldalú szerződésmódosítási jog kikötése kizárólag szigorú és kellő garanciákkal biztosítva tekinthető tisztességesnek. Ahhoz, hogy az arra jogosult fél egyoldalú, rendelkező nyilatkozatával kiváltsa a célzott joghatást, módosítsa a felek eredeti megállapodását, szükséges, hogy a felek a szerződésben rögzítsék, megállapodjanak annak feltételeiben. Az felek meg a mellérendeltségen alapuló szerződéses jogviszonyokban a jóhiszeműség és tisztesség követelményének, ha a felek közös akarattal megállapodnak az - egyik felet megillető, mérlegelési jogán alapuló - egyoldalú szerződésmódosítás lehetséges eseteiben, feltételeiben, hogy azt az adott fél pontosan mely körülmények, milyen mértékű változása esetén, a másik fél mely összetevőt jelentő fizetési kötelezettsége tekintetében, milyen időszakonként jogosult (a szimmetria elve szerint egyben köteles) gyakorolni.

Utal arra is a másodfokú bíróság, hogy mivel az egyoldalú módosítás okaiként megjelölt feltételek (a jegybanki alapkamat és a fogyasztói árindex kivételével) nem

tekinthetőek egyértelmű, egyetlen, egzakt mutatót takaró megfogalmazásnak, ennél fogva egyedül az alperesek belátásán múlt, hogy ezen feltételek alatt pontosan mit értettek. Ugyanakkor valamennyi körülményváltozás tekintetében kijelenthető, hogy az alperesek elhatározásán alapult, hogy a kikötést miként alkalmazták, hogy pontosan mikor, milyen időtávlatban kialakult mutatót, értéket, illetve egyéb körülményváltozást vettek számba.

Azonban a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés a) pontja kifejezetten tiltja és tisztességtelennek minősíti a fogyasztói szerződésben alkalmazott szerződési feltételt, amely egyoldalúan jogosítja a fogyasztóval szerződő felet a szerződés bármely feltételének értelmezésére.

A Fővárosi Ítéltábla ezért arra a következtetésre jutott, hogy a keresettel támadott, az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos kikötés ellenőrizhetetlen és a számonkérésre alkalmatlan is. A szükséges feltételeket és korlátokat rögzítő szabályozás hiányában az alperesek javára indokolatlan és egyoldalú előnyt biztosított, egyúttal a felperes terhére indokolatlan és egyoldalú hátrányt idézett elő, a szerződésből eredő jogok, kötelezettségek egyensúlyának a jóhiszeműség és a tisztesség követelményébe ütköző eltolódását eredményezte, továbbá a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés a) pontja szerint is tisztességtelennek volt tekintendő.

A kikötés a Ptk. 209. § (1) bekezdése szerint tisztességtelennek minősült, annak jogkövetkezménye a Ptk. 209/A. § (2) bekezdése szerint a - relatív - semmisség volt. Rögzíti egyúttal, hogy a kikötés érvénytelenségének alapvető jogkövetkezménye az, hogy arra jogot alapítani nem lehet, a semmis kikötés nem vált ki joghatást. A szerződés a kikötés mellőzésével egyebekben változatlanul köti a feleket, figyelemmel arra is, hogy az érvénytelen szerződéses feltétel nélkül is teljesíthető (1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 2. pont, 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 8. a) pont).

A másodfokú bíróság rámutat arra is, hogy a felperes az egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségére hivatkozással támadta a szerződés I., II.2. pontját is, és tisztességtelennek tartotta a III. pontban foglalt kikötés első mondatában foglalt rendelkezést is, amelyben kötelezettséget vállalt a devizában nyilvántartott kölcsön forint ellenértékének, továbbá a járulékok esedékességekör történő megfizetésére.

A Fővárosi Ítéltábla egyetértett az elsőfokú bíróság jogi álláspontjával, ebben a körben helytállóan került elutasításra a kereset a Ptk. 209. § (4) bekezdése alapján. Az elsőfokú ítélet jogi indokolását kiegészíti egyrészt a kölcsönszerződés Ptk. 523. § (1)-(2) bekezdésében megadott fogalmával, miszerint kölcsönszerződés alapján a pénzüintézet vagy más hitelező köteles meghatározott pénzüösszeget az adós rendelkezésére bocsátani, az adós pedig köteles a kölcsön összegét a szerződés szerint visszafizetni; ha az hitelező pénzüintézet, - jogszabály eltérő rendelkezése hiányában - az adós kamat fizetésére is köteles.

Továbbá leszögezi, hogy a deviza alapuló hitel folyósítására irányuló megállapodás esetén a hitel változó árfolyamon történő - automatikusan végbemenő - elszámolása

nem jelent szerződésmódosítást, nem teremt valódi egyoldalú szerződésmódosítási jogot a hitelező javára.

Rögzíti a másodfokú bíróság azt is, hogy nem vezethetett eredményre az egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségére alapított, azonban nem az ezzel kapcsolatos szerződéses kikötéseket támadó kereseti igény. Mivel az I., II.2. pontokban foglalt kikötések nem a felperesek által sérelmezett tárgykörben szóltak, nem az alperes egyoldalú szerződésmódosítási jogával kapcsolatos szerződési feltételek voltak, a kereset alapjául előadott ténybeli és jogi érvelés mentén nem volt megállapítható a kikötések tisztességtelensége, figyelemmel arra, hogy a bíróság a kereseti tényállásban előadottakhoz, a kereset tárgyához kötve van (2/2012. (XII.10.) PK vélemény 9. a) pont, 2/2012. (VI. 28.) PK vélemény 5. a) pont).

A Fővárosi Ítélőtábla ugyanakkor megállapította, hogy a nem egynemű devizaárfolyammal kapcsolatos szerződési feltételek - a felperes fizetési kötelezettsége tekintetében deviza eladási árfolyam alkalmazását előíró III.2., III.3. pontok - tisztességtelenségét az elsőfokú bíróság érdemben nem bírálta el, mivel a Ptk. 209. § (4) bekezdését tévesen irányadónak tartotta. Az elsőfokú ítélet ebben a részében érdemi felülbírálatra alkalmatlan.

A Fővárosi Ítélőtábla rögzíti, hogy a felperes a nem egynemű devizaárfolyammal kapcsolatos kikötések tisztességtelensége körében arra hivatkozott, hogy az alperesek tényleges szolgáltatása hiányában a kikötések olyan hasznót eredményeznek az alperesek oldalán, amely az alperesek javára indokolatlan előny, egyben a felperes esetében egyoldalú hátrány. Az elsőfokú bíróság azonban ezzel a kereseti érveléssel kapcsolatban nem foglalt érdemben állást.

Rögzíti továbbá azt is, hogy a Ptk. 209. § (4) bekezdése szerint nem volt kizárt a perbeli feltételek tisztességtelenségének vizsgálata, ugyanis az Európai Unió Bírósága a C-240/98. számú ügyben kimondta, hogy a bíróságoknak az 93/13/EGK irányelv céljának megfelelően; „irányelvkomform” módon kell értelmezniük a nemzeti jogszabályokat, az irányelv preambuluma 19. bekezdésére és a 4. cikkére figyelemmel, az irányelv céljának a Ptk. 209. § (4) bekezdése akként való értelmezése tesz eleget, hogy a szerződés elsődleges tárgyát képező, illetve az áruk, szolgáltatások ár/minőség viszonyát meghatározó feltételek esnek kívül a tisztességtelenség vizsgálandó körén, feltéve, hogy azok világosak és érthetőek. A folyósításkori és a törlesztéskori eltérő devizaárfolyam kikötése nem tartozik a Ptk. 209. § (4) bekezdésének hatálya alá, ezért nem volt mellőzhető a kikötés tisztességtelenségének érdemi vizsgálata, a kereseti tényállítások szerint.

Az elsőfokú bíróság - az előzőektől eltérő, azonban megalapozatlan álláspontja miatt - a Ptk. 209. § (1) bekezdésére, 209/A. §-ára alapított kereseti kérelmet ebben a részében nem vizsgálta, a kereseti tényállításokhoz igazodóan nem foglalt állást, ezért az ítélete és annak indokolása ebben a körben nem felel meg a Pp. 213. § (1) bekezdésében és a Pp. 221. § (1) bekezdésében előírt követelményeknek. Az elsőfokú bíróságnak a keresettel támadott szerződéses kikötés érvénytelensége vizsgálatakor valamennyi, a kereset alapjául megjelölt körülményt, érvénytelenségi okot vizsgálnia, az ahhoz tartozó bizonyítékokat értékelnie kell.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részítéletet hozott, az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és a Ptk. 239/A. § (1) bekezdését, 239. § (2) bekezdését is szem előtt tartva a kereset szerint megállapította a felek közti szerződés II.3. pontjának egyoldalú szerződésmódosítási joggal kapcsolatos rendelkezése semmisségét, rögzítve, hogy ezen szerződéses pontnak a per tárgyává tett első három bekezdéséből az első mondat - a hatodik törlesztőrészletig állandó mértékű hiteldíjjal kapcsolatosan - nem volt az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó rendelkezésnek tekinthető, tisztességtelensége nem volt megállapítható ez okból. Az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 252. § (2) bekezdése alapján a kölcsönszerződés kettős devizanemre vonatkozó rendelkezései, azaz a deviza eladási árfolyamot tartalmazó III.2., III.3. pontok tisztességtelenségen alapuló érvénytelensége tekintetében - a perköltségre is kiterjedően - hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot ebben a körben újabb eljárásra, újabb határozat hozatalára utasította. A perbeli szerződés I., II.2. pontjai, továbbá a III. pont első mondatának érvénytelenségére irányuló keresetet elutasító ítéleti rendelkezéseket a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint helybenhagyta.

A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak fel kell hívnia a feleket, hogy tegyenek részletes tényállítást a nem egyenmű devizaárfolyammal kapcsolatos kikötés körében, a szerződéskötéskor fennálló és figyelembe vett körülményekkel, azok várható, kalkulált alakulásával és az erre figyelemmel kikötött szolgáltatás természetével kapcsolatban, az alperesek nyilatkozzanak a kettős devizaárfolyam alkalmazásának indokáról. Az elsőfokú bíróságnak - a rendelkezésére álló bizonyítékok egybevetésével - vizsgálnia kell a keresettel támadott kikötések érvényességét, tisztességtelenségét, és érdemben kell elbírálnia az ezzel kapcsolatos kereseti kérelmet.

A Fővárosi Ítéltábla a másodfokú eljárásban felmerült költséget, azaz mind a felperes, mind az alperesek esetén a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (3), (5)-(6) bekezdései alapján mérlegeléssel meghatározott ügyvédi munkadíjat, továbbá a felperes illetékfeljegyzési jogára tekintettel le nem rótt fellebbezési eljárási illeték összegét a Pp. 252. § (4) bekezdése szerint állapította meg. A költség viselése kérdésében a megismételt eljárás eredménye függvényében az elsőfokú bíróságnak kell határoznia.

Budapest, 2014. év március hó 11. napján

. Mika Ágnes s.k.
a tanács elnöke

. Gáspár Mónika s.k.
előadó bíró

Dr. Kurucz Zsuzsánna s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:

bíróági tisztviselő